

9.8.2006

Dnro 184/4/06

Ratkaisija: Apulaisoikeusasiamies Petri Jääskeläinen

Esittelijä: Oikeusasiamiehensihteeri Pasi Pölönen

PUHELIMEEN VASTAAMINEN KESKEN KÄRÄJÄOIKEUDEN PÄÄKÄSITTELYÄ

1 KANTELU

Kantelija pyysi 16.1.2006 eduskunnan oikeusasiamiehelle osoittamassaan kirjeessä oikeusasiamiestä tutkimaan Raaseporin kärjäoikeuden kärjätuomarin menettelyä kiinteistökaupan vahingonkorvausta ja kauppahinnan alennusta koskevan riita-asian käsittelyssä.

Kantelija katsoi, ettei kärjätuomarin käytös asian käsittelyssä täyttänyt tuomarilta edellytetyjä vaatimuksia. Kantelijan mielestä kärjätuomarilla tuntui olevan tarve käyttää häntä loukkaavia ilmaisuja. Lisäksi hän kertoi kärjätuomarin vastanneen matkapuhelimeen kesken todistajan kuulemisen poistuen puhelun ajaksi salista, ja että palatessaan saliin hän kertoi asiasta vitsin muille oikeuden jäsenille. Vielä kantelija kertoi, että käsittelyn päätyttyä kärjätuomari käveli suoraan vastaajien asianajajan luokse ja keskusteli tämän kanssa jostain asiasta.

Kantelija piti myös tuomion perusteluita puutteellisina.

---

3 RATKAISU

3.1 Tapahtumat

Raaseporin kärjäoikeus antoi 12.1.2004 tuomion kiinteistönkaupan vahingonkorvausta ja kauppahinnan alentamista koskevaan kanteeseen, jonka kantelija oli yhdessä toisen henkilön kanssa nostanut kiinteistön myyjää vastaan. Tuomiossa hylättiin kanteessa esitetyt vahingonkorvaus- ja muut vaatimukset. Koska Helsingin hovioikeus oli 11.12.2003 antamallaan päätöksellä hylännyt asian kärjäoikeusvalmistelusta vastannutta kärjätuomaria vastaan esitetyt esteellisyysväitteet ja tästä oli aiheutunut kuluja jutun vastaajille, velvoitti Raaseporin kärjäoikeus kantajat sekä näiden avustajana toimineen asianajajan yhteisvastuullisesti korvaamaan vastaajille esteellisyyskysymyksen muutoksenhausta aiheutuneet oikeudenkäyntikulut 348,30 euroa.

Kantelija myötäpuolinen ja heidän asianajajansa valittivat tuomiosta Helsingin hovioikeuteen. Pääkäsittelyssään hovioikeus otti vastaan samat todisteet kuin kärjäoikeus ja antoi asiassa tuomion 27.10.2005. Hovioikeus ei muuttanut kärjäoikeuden tuomiota muuten kuin siten, että se poisti kantelijan asianajajan velvollisuuden vastata esteellisyyksymyksen selvittelystä aiheutuneista oikeudenkäyntikuluista.

3.2

Oikeusohjeet

Valtion virkamieslain 14 §:n 1 momentin mukaan virkamiehen on suoritettava tehtävänsä asianmukaisesti ja viivytyksettä. Hänen on noudatettava työnjohto- ja valvontamääräyksiä. Säännöksen 2 momentin mukaan virkamiehen on käyttäydyttävä asemansa ja tehtäviensä edellyttämällä tavalla.

Oikeudenkäymiskaaren 6 luvun 2a §:n 1 momentin mukaan tuomioistuimen on valvottava, että asian käsittelyssä noudatetaan selvyyttä ja järjestystä. Säännöksen 2 momentin mukaan tuomioistuimen tulee myös valvoa, että asia tulee perusteellisesti käsitellyksi eikä asiaan sekoiteta mitään siihen kuulumatonta.

Euroopan ihmisoikeussopimuksen 6 artiklan 1 kappaleen mukaan jokaisella on oikeus oikeudenmukaiseen ja julkiseen oikeudenkäyntiin riippumattomassa ja puolueettomassa tuomioistuimessa, kun päätetään hänen oikeuksistaan ja velvolluuksistaan tai häntä vastaan nostetusta rikossyytteenä. Perustuslain 21 §:ssä on vastaavasti turvattu oikeudenkäynnin oikeudenmukaisuus.

3.3

Selvitys

Kärjäjätuomari viittasi tuomioon liittyvien seikkojen ja jääviyskysymysten osalta Helsingin hovioikeuden antamaan lainvoimaiseen tuomioon. Hänellä ei ollut enempää lausuttavaa näistä seikoista.

Selvityksensä mukaan kantelussa pääkäsittelystä esitetyistä väitteistä pitää paikkansa vain se, että kärjäjätuomarin puhelin soi istunnon aikana, johon puheluun hän vastasi salin ulkopuolella.

Raaseporin kärjäjäoikeuden **laamanni** kertoi lausunnossaan, että hän on ratkaisut puheena olevan asian valmistelun yhteydessä kärjäjätuomariin kohdistetun esteellisyysväitteen, hyläten sen. Hän kertoi keskustelleensa tuossa yhteydessä kärjäjätuomarin kanssa tapahtumista ja saaneen myös vastapuolen näkemyksen asiasta. Tuolloin ei laamannin mukaan ilmennyt seikkoja, jonka johdosta kärjäjätuomari olisi käytöksensä vuoksi tullut jääviksi käsittelemään asiaa.

Laamanni kertoi kuulleensa kärjäjätuomaria esitettyjen käytösväitteiden johdosta. Laamanni kertoi kuulleensa myös pääkäsittelystä mukana ollutta toista

käräjätuomaria ja pöytäkirjanpitäjänä toiminutta notaaria. He molemmat vahvistivat kantelussa kerrotun puhelinoiton todeten, että käräjätuomarin poissaolo salista kesti hyvin lyhyen hetken. Kumpikaan ei lausunnon mukaan muista, että käräjätuomari olisi puhelun jälkeen vitsailut heille asiasta. Toinen käräjätuomari tai notaari eivät laamannin lausunnon mukaan muista sitäkään, että käräjätuomari olisi käsittelyn päätyttyä istuntosalissa mennyt keskustelemaan vastapuolen asianajajan kanssa.

Laamanni kertoi vielä, että käräjäoikeuden käytännön mukaan matkapuhelimiin ei vastata istunnon aikana. Poikkeustilanteissa näin on voinut tapahtua, jos siihen on ollut erityinen syy.

Kantelija uudisti **vastineessaan** käräjätuomarin käytöksestä kantelukirjoituksessa esittämänsä. Hän toi esille käsillä olevassa asiassa häntä avustaneen asianajajan asianajajaliiton hallitukselle valvonta-asiassa antaman vastauksen käräjätuomarin hänestä tekemään kanteluun. Asianajaja toi vastauksessaan esille samoja seikkoja kuin mistä kantelija on nyttemmin kannellut oikeusasiamiehelle eli muun muassa puhelimeen vastaamisen oikeudenkäynnin aikana ja vastapuolen asianajajan kanssa keskustelemisen pääkäsittelyn päättymisen jälkeen. Käräjätuomari oli tehnyt kantelun niiden vastaavia seikkoja koskevien väitteiden vuoksi, jotka kantelijan asianajaja oli esittänyt hovioikeudelle pääasiassa tekemässään valituskirjelmässä.

3.4

Arviointi

3.4.1

Puheluun vastaaminen kesken pääkäsittelyä

Tuomarille asetettavat käyttäytymisvaatimukset perustuvat oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin ja etenkin jutun asianosaisten kokeman oikeudenmukaisuuden toteuttamiseen ja turvaamiseen. Tätä kautta perustuslain 21 §:n takaaman oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin toteutumisella on vaikutusta valtion virkamieslain mukaiseen tuomarin käyttäytymisveloitteen sisältöön.

Käräjäoikeuden laamannin lausunnon mukaan erityisestä syystä puhelimeen on saatettu vastata käräjäoikeuden istunnossa, vaikka pääsääntöisen käräjäoikeuden käytännön mukaan puhelimiin ei vastata istunnon aikana. Selvityksessään käräjätuomari ei ole mitenkään perustellut sitä, mitkä erityiset syyt perustelivat puhelun vastaanottamisen kesken oikeudenkäynnin.

Käytettävissäni oleva selvitys ei muutenkaan vastaa siihen, millaisessa tilanteessa puheluun vastaaminen on tarkkaan ottaen tapahtunut. Kantelukirjoituksessa väitettiin käräjätuomarin vastanneen puheluun kesken todistajan kuulustelun. Selvityksessään käräjätuomari rajoittui tältä osin lausumaan vain, että "*pääkäsittelystä esitetystä väitteistä pitää paikkansa vain se, että puhelimeni soi istunnon aikana, johon puheluun vastasin salin ulkopuolella.*" Asia jää nyt kuitenkin jossain määrin epäselväksi, enkä siksi katso voivani ottaa asiaan kantaa nimenomaan käsillä olevan jutun olosuhteiden

valossa.

Totean kuitenkin yleisellä tasolla seuraavan. Nähdäkseni se, että tuomioistuimen ratkaisukokoonpanoon kuuluva henkilö ylipäättään vastaa istunnon aikana hänelle tulevaan puheluun, soittaa itse puhelun tai lähettää tekstiviestin istunnon aikana, tai muuten vastaavalla tavalla suuntaa huomiotaan käsiteltävän asian ulkopuolelle, on jo lähtökohtaisesti epäasianmukaista. Kulloinkin käsiteltävän jutun asianosaisilla on oikeus odottaa, että ratkaisukokoonpanoon kuuluvat tuomarit osoittavat huomionsa käsillä olevaan asiaan. Päinvastainen menettely voi antaa asianosaisille aiheen epäillä, tuleeko heidän asiansa käsitellyksi oikeudenmukaiseksi koettavalla tavalla. Myös asianmukaisen prosessinjohton suorittaminen edellyttää nähdäkseni tuomioistuimen puheenjohtajalta keskeytyksetöntä tarkkaavaisuutta koko pääkäsittelyn ajan.

Prosessinjohtovaltansa puitteissa tuomioistuimen puheenjohtajalla on oikeus määrätä käsittelyyn tarvittavia taukoja, joiden puitteissa on mahdollisuus muun muassa tarpeellisten puheluiden käymiseen. Ulkopuolisia häiriöitä ja keskeytyksiä tulisi kuitenkin nähdäkseni välttää erityisesti suullisen todistelun vastaanottamisen aikana, koska tällöin keskeytysten voidaan katsoa olevan haitallisia edellä mainittujen tekijöiden ohella myös asian aineellisen selvittämisen kannalta. Todistelutarkoituksessa kuultavan todistajan asianmukaisen kohtelun kannalta on lisäksi varsin epätydyttävää, jos todistaminen keskeytyy sen vuoksi, että tuomari vastaa puheluun. Menettely voi haitata myös todistajankuulustelua suorittavan asianosaisen työskentelyä.

Kuten todettu, käsillä olevassa asiassa en ole saanut tarkkaa selvitystä puhelinsoittoon vastaamisen tarkemmasta asiayhteydestä tai asian yksityiskohdista tai siitä, miten puheluun vastaaminen on vaikuttanut oikeudenkäynnin oikeuden- tai asianmukaisuuteen. Selvityksen valossa kärjätuomari on kuitenkin jossain pääkäsittelyn vaiheessa poistunut salista oikeudenkäyntimenettelyyn kuulumattoman puhelinkeskustelun käymiseksi, olkoonkin että ilmeisesti vain lyhyeksi aikaa. Yllä mainitsemillani perusteilla pidän menettelyä virheellisenä.

3.4.2

Muut kantelussa esitetyt väitteet

Kantelijan siteeraamiin ja loukkaavina pitämiin kahteen lauseeseen ei ole saamassani selvityksessä kanteluun otettu kantaa muuten kuin että väite on kiistetty. Kantelussa tai vastineessa ei toisaalta ole lähemmin yksilöity siteerattujen lauseiden asiayhteyttä tai muuten lähemmin valotettu asiaa. Käytettävissäni olevan aineiston valossa katson, ettei minulla ole perusteita ryhtyä selvittämään väitettä enemmälti.

Saamani selvitys siitä, että kärjäoikeuden puheenjohtaja olisi pääkäsittelyn päätyttyä mennyt keskustelemaan jostain asiasta vastapuolen asianajajan kanssa, on niukkaa. Kärjätuomari kiisti tällaista tapahtuneen. Laamannin kuulema kärjätuomari ja notaari eivät muistaneet väitetyntä keskustelua tapahtuneen. Katson, että kantelussa väitettyä virheellistä menettelyä ei ole

näytetty toteen, eikä asia anna aiheutta toimenpiteilleni.

Totean, että käräjäoikeuden asiassa antamasta tuomiosta on valitettu ja Helsingin hovioikeus on hyväksynyt käräjäoikeuden pääasiassa antaman tuomion ja valtaosin myös käräjäoikeuden perustelut. Väite käräjäoikeuden tuomion puutteellisesta perustelemisesta ei anna aiheutta toimenpiteilleni.

4

TOIMENPITEET

Saatan edellä kohdassa 3.4.1 esittämäni käsityksen kärjätuomarin menettelystä hänen tietoonsa.

Tässä tarkoituksessa lähetän jäljennöksen tästä päätöksestäni kärjätuomarille.

Lähetän ratkaisuni tiedoksi myös Raaseporin käräjäoikeuden laamannille sekä Helsingin hovioikeudelle.

- - -